یادداشت

دولت وفاق و بهره‌گیری از مشاوران بین‌المللی

ادامه از صفحه اول

به عنوان نمونه علاوه بر مهاجرت تعدادی از متخصصان دانشگاهی، پزشکان، هنرمندان و...حدود ۲۰۰ نفر از خلبانان برجسته ایران که براساس برآوردهای جهانی معادل یک میلیون دلار ارزش آموزش‌ها و کسب مهارت‌ها در رتبه‌بندی هریک از آنها در کلاس بین‌المللی بود، از کشور مهاجرت کرده و در خطوط هوایی دیگر کشورها به ویژه اروپا، کانادا و آمریکا مشغول به کار شده بودند. کمیته یادشده در ادامه برای یافتن راهکارهای مناسب به تجربه برخی از کشورهایی که با این مشکل مواجه بودند از جمله کشور فرانسه که به دلیل اعمال سیاست‌های اقتصادی سوسیالیستی با مهاجرت بسیاری از دانشمندان و نخبگان خود به ایالت کبک (Quebec) کانادا روبه‌رو شده بود، مراجعه کرد. در این میان یکی از بهترین اقدامات را دولت فرانسه با راه‌اندازی «انکوباتورها» و پارک‌های فناوری با امکانات حمایتی ویژه انجام داده و موفق به مهار و کنترل مهاجرت شده بود که کمیته با الگوگیری از قانون راه‌اندازی انکوباتورها و با اصلاحاتی در ایران آن را به تصویب رساند و با تأسیس و گسترش پارک‌های فناوری به صورت موقت موفق به کاهشی‌کردن روند مهاجرت برای نخبگان جوان شد. اما در ادامه با روی کار آمدن دولت نهم و تغییر فضای سیاسی- اجتماعی و فرهنگی کشور و انتقال پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت و اعمال تحریم‌ها موج دوم مهاجرت با سرعت و وسعت بیشتری آغاز شد و تا امروز متأسفانه ادامه یافته و به سطوح دوم و سوم نخبگی و کاهش سن مهاجرت منجر شده است. در همین راستا اظهارات اخیر وزیر علوم درباره مهاجرت بیش از ۲۵ درصد از اساتید دانشگاه‌های کشور و گروه زیادی از شرکت‌های دانش‌بنیان به همراه نیروهای ارزشمند آنان و مهاجرت بسیاری از پزشکان متخصص که کمبود شدیدی را در کشور موجب شده، هشداری است که دولت چهاردهم باید به خوبی متوجه آن شده باشد. اینک در چنین شرایطی دولت در اقدامی تحسین‌برانگیز قصد استفاده از سرمایه‌گذاران و مشاوران بین‌المللی را دارد که به عنوان پیش‌نیاز اجرائی‌شدن چنین تصمیمی لازم است اقدامات مقدماتی زیر در اولویت قرار گیرد.

الف- بسترسازی امیدآفرین: رئیس‌جمهور و دولت به حکم وظیفه‌ای که در قانون اساسی (فصل سوم حقوق ملت) برعهده ایشان گذاشته و بدان سوگند یاد کرده و در استمرار اقدام قابل ستایش بازگرداندن اساتید و دانشجویان محروم‌شده از تدریس و تحصیل به دانشگاه و برداشتن ممنوع‌الکاری تعدادی از هنرمندان و... برای رفع حبس و حصر نخبگان سیاسی و دورکردن فضای امنیتی از حوزه‌های گوناگون علمی- فرهنگی، رسانه و خبرنگاری و... پیام امیدبخشی به جامعه عموما و نخبگان به ویژه ارسال کند که آغوش دولت برای بهره‌مندی از ظرفیت و توان عملی و تخصصی نخبگان گشوده شده و امنیت شغلی و... آنان را تأمین می‌کند.

ب- مشاوران بین‌المللی داخل کشور: در گام دوم نسبت به شناسایی نخبگان و فرزانگان صاحب دانایی و تجربه‌ای که هم‌اینک در ایران حضور دارند اما خانه‌نشین هستند و با عنوان متخصص و مشاوران بین‌المللی به بسیاری از سمینارها و کنفرانس‌های خارج از کشور دعوت می‌شوند، اقدام کند و زمینه را برای حضور آنها در اتاق فکر دولت و اندیشکده‌های سیاست‌گذاری که مسئولیت عمده آماده‌سازی طرح‌ها، لوایح و تدوین سیاست‌های کلان را برعهده دارند، فراهم کند.

ج- مشاوران بین‌المللی و سرمایه‌گذاران ایرانی مقیم خارج: در سومین گام دولت باید با زمینه‌سازی مناسب و تدابیر مؤثر لازم از ظرفیت متخصصان ایرانی وطن‌دوستی که به کشور و مردم عشق و علاقه دارند، برای کمک‌های فکری و حتی سرمایه‌گذاری دعوت کند. گرچه برخی از تجارب تلخ حضور برخی از آنان در سال‌های اخیر موجب ناامیدی و احساس ناامنی برای سفر به وطن شد اما دولت می‌تواند با اطمینان‌بخشی از این ثروت و سرمایه عظیم به شایستگی بهره‌برداری کند.

د- مشاوران بین‌المللی غیرایرانی: بعد از گذر از مراحل قبل و آماده‌شدن کشور برای بهره‌گیری از ظرفیت و تجارب بین‌المللی و با تدوین برنامه‌های مشخص و با پیوستن به FATF و کاهش تحریم‌ها می‌توان موضوع استفاده از مشاوران و سرمایه‌گذاران بین‌المللی غیرایرانی را مطرح کرد.

در پایان یادآوری می‌شود که بزرگ‌ترین دارایی و ثروت یک دولت نیروهای کارآمد و در رأس آن وجود نخبگان و اندیشمندان و صاحبان علم و تجربه درون کشور در سطوح مختلف مدیریت کلان و بدنه کارشناسی دولت است. اگر دولت در آزمون بهره‌مندی از این نیروها موفق شد، آن‌گاه می‌تواند از مشاوران واجد صلاحیت خارجی نیز استفاده کند. بدون تردید هر پیشرفت و توسعه‌ای مستلزم بهره‌گیری از نیروهای توسعه‌یافته، عالم و دانشمند است که البته توسعه و پیشرفت نیز بدون آزادی فکر و اندیشه و بیان و فضای امن و آرام به دور از تهدیدها و تحدیدهای داخلی و خارجی میسر نخواهد شد. از گام‌های مؤثری که دولت در همین مدت صد روز برای تحقق وعده‌های خود برداشته، تقدیر می‌شود و امید است با وفاق ملی در قالب یک دولت هماهنگ، خردمند، کارآمد و توسعه‌گرا شاهد کامیابی ملت باشیم.

ترویج فرهنگ معلولیت در ایران ضروری است

به بهانه روز گرامیداشت معلولان

محمدرضا حیدرزاده نائینی
پژوهشگر اجتماعی و فعال در حوزه معلولان

رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمامی زمینه‌های مادی و معنوی از آرمان‌های ملی ایرانیان بود که در بند ۹ اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران متجلی شد. نزدیک به چهار دهه لازم بود تا قانون حمایت از حقوق معلولان در اسفند ۱۳۹۶ تصویب و در اول اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷ اجرای آن ابلاغ شود، صرف‌نظر از این تأخیر طولانی، همین قانون توانست بارقه امیدی را در بهبود فرهنگ اجتماعی و ارتقای حقوقی جایگاه معلولان ایجاد کند. این چارچوب قانونی به شکل بنیادی، گامی در راستای درپیش‌گرفتن رویکردی نو در دفاع از حقوق، دیده‌شدن و توانمندسازی افراد دارای معلولیت است. فعالیت‌های اجتماعی مشخصی برای ارائه پیام‌ها برای افزایش آگاهی، تجلیل از فرهنگ و مشارکت افراد دارای معلولیت صورت می‌گیرد، اما تا زمانی که اکثریت جمعیت کشور، با این کارزارها یا فعالیت‌های مسالمت‌آمیز اجتماعی معلولان همراهی نکنند، به‌سختی می‌توان آثار اجرای کامل و باثبات قانون حمایت از معلولان را در سطح جامعه مشاهده کرد. چه کنیم که آرمان ملی قانون اساسی (رفع تبعیض ناروا) و قانون جامع حمایت از معلولان، زمینه اجرای مناسبی را در جامعه بیابد؟

۱. آگاهی درباره حقوق معلولان را افزایش دهیم!

دفاع مؤثر از حمایت‌های قانونی: در چارچوب قانون جامع حمایت از معلولان، باید چارچوب‌های قانونی اجرائی برای حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت در ایران با تمرکز بر دسترسی بهتر به آموزش، مراقبت‌های بهداشتی، اشتغال و خدمات عمومی تصویب شود.

لزوم افزایش آگاهی اجتماعی درباره چالش‌ها و موانع فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی: در دی‌ماه ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی مصوب کرد «پایان کار ساختمان‌ها فقط با رعایت اصول دسترس‌پذیری برای افراد دارای معلولیت صادر می‌شود»؛ این مصوبه عالی بود ولی این مصوبه نیاز به فرهنگ‌سازی هم دارد. در شش یا هفت سال اخیر، ساختمان‌های زیادی ساخته شدند که با اجاره بالابر معلول به صورت موقت، موفق به اخذ پایان کار شدند ولی بعد از آن، اقدام به جمع‌آوری بالابرها کردند، حتی شغلی هم ایجاد شد که به صورت تخصصی به اجاره بالابر معلول برای دورزدن این مصوبه قانونی می‌پردازد. ما تبلیغ اجاره بالابر معلول را پشت تعدادی از وانت‌بارها می‌بینیم. بنابراین رفع مشکلات زندگی روزمره افراد دارای معلولیت، نیاز به فرهنگ اجتماعی متناسب هم دارد. به عبارت دیگر تا زمانی که خودآگاهی اجتماعی ایجاد نشود و در مثال ما، صاحبخانه‌های جدید، نیازهای ترددی معلولان را نیازهای خود ندانند، نمی‌توان توقع زیادی از بخش‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها داشت.

به استانداردهای بین‌المللی هم باید توجه داشته باشیم: ایران ازجمله امضاکنندگان کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت سازمان ملل متحد (CRPD) است که به دنبال تضمین فراگیری و برابری اجتماعی جامعه معلولان است.

۲. پاسداشت فرهنگ معلولیت

دستاوردهای معلولان و اثر مشارکت اجتماعی آنها را برجسته کنیم: داستان افراد دارای معلولیت را که سهم درخورتوجهی در زمینه‌های مختلف مانند هنر، ورزش، آموزش و تجارت داشته‌اند، به اشتراک بگذاریم. تأکید می‌کنیم که معلولیت مانعی برای موفقیت یا تحقق یک آرزو نیست.

از شرمندگی نابجا به خاطر معلولیت بپرهیزیم: اگر در کشور دیگری ما تعداد معلولان بیشتری در سطح جامعه می‌بینیم، به معنی این نیست که درصد جمعیت آنها در مقایسه با کل جمعیت از کشوری مثل ایران بیشتر است، بلکه فرهنگ آن جامعه به گونه‌ای است که تحرک معلولان را مانع نمی‌شود که محصول کارزارهای مختلف فرهنگی در این کشورها در تاریخ آن کشور است. معمولا تغییر فرهنگی سخت و دردناک است، ولی ما باید تغییر فرهنگی مثبت را تشویق کنیم. در این فرهنگ، معلولیت به‌عنوان بخشی از تنوع انسانی و فرصتی برای خلاقیت و نوآوری تلقی می‌شود، نه به‌عنوان چیزی که فرد دارای معلولیت باید از آن احساس شرمندگی کند یا به واسطه یک دیدگاه غلط در خانواده، او در پستوی خانه پنهان شود.

هنر، موسیقی و رسانه برای ترویج فرهنگ معلولیت باید به کار گرفته شود: از ترویج هنر، ادبیات، موسیقی و دیگر عبارات فرهنگی ایجادشده از طریق افراد دارای معلولیت برای کمک به عادی‌سازی حضور آنها در رسانه‌های جریان اصلی و فرهنگ باید حمایت کنیم.

۳. ترویج فرهنگ مشارکت اجتماعی و توانمندسازی معلولان

انگ‌ها و باورهای غلط را به چالش بکشیم: «معلولیت» اغلب به اشتباه با «وابستگی» مترادف گرفته می‌شود. این در حالی است که بسیاری از افراد دارای معلولیت، مستقل زندگی می‌کنند، کار می‌کنند و زندگی رضایت‌بخشی دارند.

حمایت از زندگی مستقل: قانون‌گذاری نوین در کنار حمایت آگاهانه اجتماعی، از سیاست‌هایی حمایت می‌کنند که از زندگی مستقل یک فرد دارای معلولیت حمایت می‌کند، مانند مسیرها و خانه‌های مناسب برای وضعیت معلولان، حمایت مالی دولت از خانه‌دارشدن معلولان، حمایت مالی از افراد دارای معلولیت، و تشویق فرصت‌های شغلی معلولان با حمایت مالیاتی از کارفرمایانی که این فرصت را بیشتر ایجاد می‌کنند.

تشویق تغییرات فرهنگی: این ایده را ترویج کنیم که جامعه به‌عنوان یک کل باید تنوع و پویایی را جشن بگیرد. آموزش و پرورش در کتاب‌های درسی باید معلولیت را بخشی از زندگی انسان معرفی کند، نه چیزی که مردم دارای معلولیت را منزوی کند یا به حاشیه براند. در این مسیر طرفداران و علاقه‌مندان به بهبود وضعیت معلولان، باید در راستای نوسازی برنامه‌های آموزشی، فرهنگ‌سازی در فضای مجازی و رسانه‌ها و حتی طراحی مناسبت‌های عمومی، فشارهای خود را وارد کنند.

۴. تعامل و پشتیبانی جامعه

آگاهی‌بخشی عمومی: در این مسیر مناسبت‌ها، رویدادها، کارگاه‌ها یا کمپین‌های رسانه‌های اجتماعی با تمرکز بر دستاوردهای افراد دارای معلولیت، برجسته‌کردن سهم آنها در جامعه و اهمیت حضور آنها در مشاغل مختلف را می‌توانیم سازمان‌دهی کنیم یا در آنها شرکت داشته باشیم.

نقش سمن‌ها و گروه‌های تخصصی بین‌المللی: تقویت صدای افراد دارای معلولیت در ایران، نیاز به منابع، دانش و شناخت راهکارهای مناسب دارد. تجربیات مثبت برخی از سمن‌های داخلی و برخی از گروه‌هایی که برای معلولیت‌های مختلف در سطح بین‌المللی به دور از هیاهو و فضاسازی سیاسی فعالیت می‌کنند، مفید است و می‌توان زمینه‌های همکاری را ایجاد کرد.

استفاده از ظرفیت درونی جامعه معلولان: زمانی می‌گفتند آدم زنده نیاز به وکیل و وصی ندارد، اما واقعیت‌های جامعه به ما می‌آموزد که هم خود فرد باید آگاهی داشته باشد و هم از بهترین مشورت‌ها استفاده کند. این موضوع به‌ویژه درباره معلولان بیشتر صادق است. به هر حال افراد دارای معلولیت برای تبدیل‌شدن به مدافعان خود، باید روحیه پیگیری و توانمندی داشته باشند. حمایت از برنامه‌های پشتیبانی از معلولان، آموزش رهبری فرهنگی و مسالمت‌جویانه و درعین‌حال مؤثر از طریق جامعه معلولان، و ایجاد زمینه‌هایی برای به اشتراک گذاشتن داستان‌ها و دیدگاه‌های خود ازجمله ظرفیت‌های این جامعه است.

۵. ترویج تغییر سیاست

از فرصت‌های برابر برای معلولان دفاع کنیم: از سیاست‌هایی حمایت کنیم که فرصت‌های برابر در اشتغال، آموزش، مراقبت‌های بهداشتی و خدمات اجتماعی را تضمین کند، برخی از این فرصت‌ها درحال‌حاضر در ایران وجود ندارد. فرصت‌سازی برای معلولان قوانین مرتبط با دسترسی فیزیکی، اقدامات ضد تبعیض و برنامه‌های حمایتی خاص برای افراد دارای معلولیت را شامل می‌شود.

افزایش بودجه دولت برای خدمات معلولان: دولت پزشکیان، دولتی نواندیش ولی با دخل‌وخرج ناهم‌تراز است اما این بهانه‌ای برای تعدیل بودجه معلولان در لوایح بودجه‌ای نیست. هزینه‌های دولت برای خدمات معلولان و زیرساخت‌هایی که افراد دارای معلولیت را در خود جای می‌دهد، از یک جامعه مناسب برای معلولان فاصله زیادی دارد و همچنان این فشار باید برای افزایش سهم بودجه‌ای وجود داشته باشد. در نظر گرفته‌شدن بودجه مناسب با نرخ تورمی کشور به منظور تأمین حمل‌ونقل در دسترس، برنامه‌های آموزشی ویژه و خدمات توان‌بخشی در زمره اولویت‌های بودجه عمومی باید باشد.

۶. ساخت آینده‌ای دوستدار معلولیت

ترویج آموزش فراگیر: از شیوه‌های آموزش فراگیر حمایت کنیم. این شیوه که نقطه مقابل آموزش مجزای کودکان دارای معلولیت (چیزی که در گذشته با عنوان استثنائی شناخته می‌شد) قرار می‌گیرد و به دانش‌آموزان دارای معلولیت اجازه می‌دهد تا در کنار همسالان خود در مدارس عمومی با امکانات مناسب تحصیل کنند و در نتیجه پذیرش از سنین پایین را تقویت کنند. تجربه نشان می‌دهد که نه‌تنها رشد کودکان دارای معلولیت به مراتب سریع‌تر می‌شود، بلکه کودکان دیگر نیز آگاهی اجتماعی بالاتری در ارتباط با نحوه تعامل با معلولان کسب می‌کنند.

تشویق برابری شغلی: از طرح‌های اشتغال حمایت کنیم که به افراد دارای معلولیت کمک می‌کند تا کار معنادار و دستمزدی کسب کنند. پتانسیل اقتصادی افراد دارای معلولیت را برجسته کنیم و مجلس و دولت را تشویق کنیم سیاست‌هایی را به کار گیرند که کسب‌وکارها را برای استخدام آنها تشویق کند.

۷. همراهی مردم و دولت

همدلی عمومی: همه اقشار مردم را تشویق کنیم تا درباره افراد دارای معلولیت همدلانه‌تر و فراگیرتر رفتار کنند. برگزاری مناسبت‌های عمومی که داستان‌های مثبت را به نمایش می‌گذارند و همدلی ایجاد می‌کنند، می‌تواند نگرش‌های عمومی را تغییر دهد.

لابی برای اقدام دولت: روز جهانی معلولان به‌عنوان زمینه‌ای برای لابی‌کردن مردم علاقه‌مند به وضعیت معلولان با دولت است. هدف ما این است که سیاست‌های قوی‌تر در راستای ادغام افراد دارای معلولیت در تمام صحنه‌های اجتماع از سوی دولت اتخاذ و اجرا شود.

ما در ایران، درباره نوسازی قانون و فرهنگ معلولیت پیشرفت‌هایی داشته‌ایم اما هنوز راهی طولانی به یک جامعه دوستدار و همراه با معلول پیش‌رو داریم. به دلیل نگرش‌های اجتماعی و پویایی‌های سیاسی، فعالیت‌های مرتبط با معلولیت، برخی اوقات به یک موضوع حساس و چالش‌برانگیز تبدیل می‌شود. افزایش آگاهی از طریق بیان‌های فرهنگی، رسانه‌های اجتماعی و جنبش‌های مردمی در تغییر ادراکات بسیار مهم است. روز جهانی معلولان، روز پایکوبی و شادمانی به خاطر معلولیت نیست، بلکه یک تریبون قدرتمند برای به چالش کشیدن تصورات غلط اجتماعی، برجسته‌کردن حیثیت و قابلیت‌های افراد دارای معلولیت و مطرح‌کردن لزوم تغییرات سیستمی و تحول فرهنگی به سمت شمول و برابری بیشتر آنها در جامعه است. ما با این هدف، روز جهانی معلولان را پاس می‌داریم.

یادداشت

علوم اجتماعی؛ دولت و بازار

ادامه از صفحه اول

یکی از آنها کارل پولانی است که هرچند جامعه‌شناسی رسمی نخوانده اما نظریه‌ای جامعه‌شناسانه درباره بازار آزاد مطرح کرده است. او معتقد است که بازار آزاد جز تباهی برای جامعه چیزی به بار نمی‌آورد. منطق بازار آزاد یعنی کالایی‌شدن همه چیز که هیچ تنظیم‌گری را از جانب جامعه نمی‌پذیرد. انسان و زمین در رویکرد بازار آزاد به مثابه کالایی در می‌آیند که تابع نظام قیمتی بازار می‌شوند که هر دو را تباه می‌سازد. کمتر جامعه‌شناسی سراغ داریم که در نظریه جامعه‌شناسانه نحوه مواجهه با دولت و بازار را توأمان روشن کرده باشد. در میان جامعه‌شناسان، ماکس وبر سعی می‌کند هم تنظیم‌گری عقلانی بازار و ضرورت آن را روشن کند و هم بوروکراسی عقلانی اداری، کارکرد و پیامدهایش را توضیح دهد. از یک سو او تلاش می‌کند نشان دهد تنظیم‌گری بازار با آزادی بازار منافات ندارد به شرطی که تنظیم‌گر عقلانی باشد؛ یعنی آزادی کنشگران بازار و رقابت را تضمین و از انحصار بازیگران قدرتمند جلوگیری کند. به طور کلی، جامعه‌شناسان تلاش کرده‌اند نشان دهند که چگونه از یک سو فرایندهای اقتصادی و بازار و از سوی دیگر بوروکراسی و اداره‌کردن دولتی موجب عدم تعادل جامعه نشود. جامعه‌شناسان دو نگرانی اصلی دارند؛ نخست اداره‌کردن دولتی جامعه و دوم، بازار آزاد که به گونه‌ای نظام‌مند به سازوکارهای دموکراسی بی‌توجه است. اقتصاددانان جریان اصلی غالبا یک نگرانی دارند و آن دولت بزرگ است. یعنی نوعی حکومت‌مندی اقتصاد که به مکانیسم بازار بی‌توجه است. نظام مبتنی بر اداره‌کردن دولتی همه چیز و نظام بازار آزاد هر دو جامعه مدنی یعنی گروه‌ها، انجمن و تشکل‌های اجتماعی و همچنین جنبش‌های اجتماعی را نامفید و ضدنظم می‌دانند، درحالی‌که جامعه‌شناسان در چنین حرکت‌های جمعی، نوعی رهایی از دولت‌گرایی و بازارگرایی می‌بینند. جامعه‌شناسان ایرانی کمتر به نحوه مواجهه با دولت و بازار آزاد توأمان توجه کرده‌اند. آنها یا به این متهم می‌شوند که مباحث آنها نهایتا به دولت‌گرایی بیشتر منجر می‌شود، یا نتوانسته‌اند مسئله اقتصاد و بازار را به طور بسنده‌ای بررسی کنند. پس جامعه‌شناسان اکنون باید به این بیندیشند که در تحلیل‌های جامعه‌شناسانه چگونه دولت و بازار آزاد را توضیح دهند و نسبت این دو عرصه را با جامعه روشن کنند. علم اقتصاد متعارف این موضوع را مطرح می‌کند که عقلانیت فردی و اقتصادی بهتر از عقلانیت دولتی است و زمانی این برای جامعه‌شناسی مسئله‌مند می‌شود که اقتصاددانان پیشنهاد می‌کنند این نوع عقلانیت باید به عرصه‌هایی که منحصرا یا عمدتا اقتصادی نیستند، گسترش یابد. شاید وقت آن رسیده است که جامعه‌شناسی بیشتر از پیش در مقابل دو رویکرد دولت‌گرایی و بازارگرایی به دیدگاه آرایش‌های مناسب بین جامعه مدنی، دولت و بازار توجه کند.

جدول ۴۹۳۰ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- بی‌ارزش‌بودن چیزی- پزشکی- کتف ۲- نفس خسته- اقسام، گونه‌ها- محل فیلمبرداری ۳- دین‌آور ایرانی در دوره ساسانی- مرطوب- آواز بلند ۴- رمان مشهور اتل لیلیان وینیچ ایرلندی- ماده اصلی شیشه ۵- اریکه سلطنت- نوعی بیماری گیاهی قارچی- زیردست ۶- وسیله کمک‌حرکتی کودکان نوپا- نادر- قصد ۷- عزیز و دوست‌داشتنی- شهرستانی در استان اصفهان- به دنیا آوردن ۸- مالیات مرزی- پایتخت کانادا- صفت بهشت ۹- نت ششم- جیره و مواجب- خواندن قرآن ۱۰- صدای گریه بچه- مجمع‌الجزایری در جنوب غربی اقیانوس کبیر- اندوهگین ۱۱- فنا- فاقد تحرک- واحد اندازه‌گیری سرعت کشتی ۱۲- پیش‌غذا- هدیه چهره‌گشایی عروس ۱۳- اهل رشت- تالابی در استان گیلان- قطعه موسیقی برای سه نوازنده ۱۴- ظاهرسازی‌کردن- رمان مشهور پائولو کوئیلو- نشانه مفعولی ۱۵- روده تابیده‌شده- بوی خوش- خورشتی با مغز گردو

عمودی:

۱- وسیله اندازه‌گیری مقاومت الکتریکی- مثنوی مشهوری سروده خواجوی‌کرمانی ۲- اتومبیل آلمانی- به دور از تکلف و تعارف- سلطان ۳- اولین فیلم ناطق سینمای ایران- پاره و جدا کردن ۴- روضه‌خوان- وسیله‌ای برای برقراری ارتباط تصویری اینترنتی- زمان‌سنج ۵- اشاره به دور- از نیازهای اولیه بشر- کشته‌شده- گشاده ۶- مرغ شکم‌پر- طبق دستور پزشک مصرف کنید- جاویدان، همیشگی ۷- خودداری‌کردن- نام اسب زورو ۸- سرزنش- مجاورت- جامه گشاد مردانه قدیم ۹- ساکن جزایر اطراف قطب شمال- رموز ۱۰- دروغی- نماز وحشت- بازداشت‌کردن ۱۱- رایحه- تکان و لرزش- دریاچه‌ای در سوئیس- دست شکسته ۱۲- الله‌اکبرگفتن- امر فقهی که ترک و انجام آن مساوی است- گاز مرداب ۱۳- قلب قرآن- زمانه ۱۴- جدی و سختگیر- بازاریاب- چین و چروک پوست ۱۵- از کشورهای متفقین در جنگ جهانی اول- از جنگ‌های امام علی(ع)

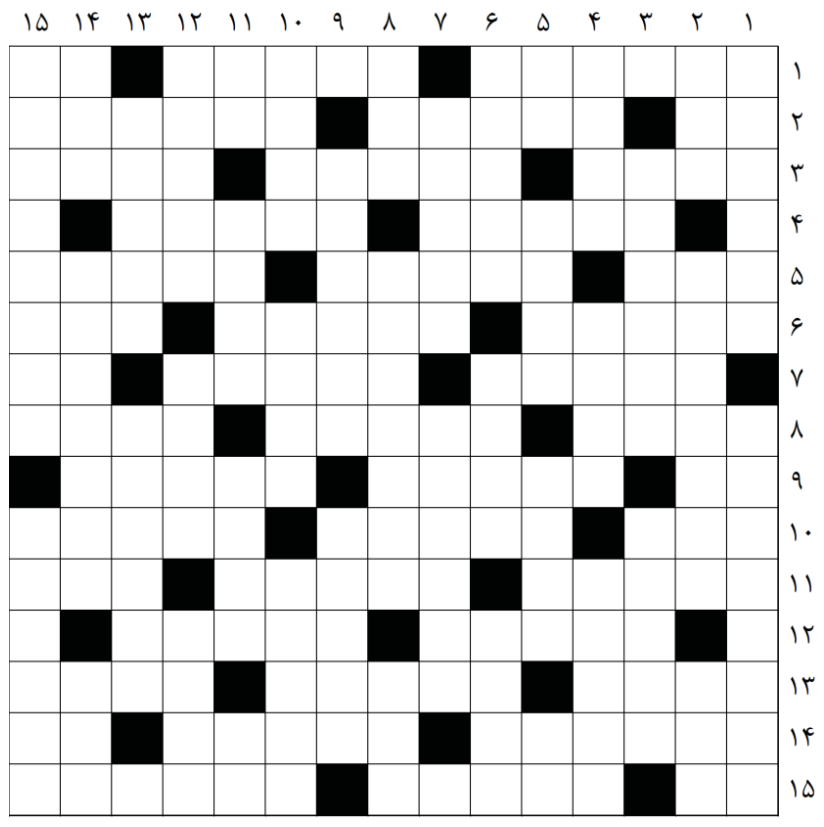

حل سودوکو ۳۹۲۵

۷	۶	۱	۹	۲	۴	۳	۸	۵
۹	۳	۴	۵	۱	۸	۷	۶	۲
۵	۸	۲	۷	۳	۶	۱	۴	۹
۲	۴	۵	۶	۸	۱	۹	۷	۳
۶	۱	۸	۳	۷	۹	۵	۲	۴
۳	۷	۹	۲	۴	۵	۶	۱	۸
۴	۹	۶	۸	۵	۷	۲	۳	۱
۸	۵	۳	۱	۶	۲	۴	۹	۷
۱	۲	۷	۴	۹	۳	۸	۵	۶

۱	۴	۹	۶	۳	۸	۲	۷	۵
۳	۵	۶	۷	۴	۲	۱	۹	۸
۷	۸	۲	۱	۵	۹	۳	۶	۴
۴	۶	۸	۵	۷	۱	۹	۳	۲
۵	۹	۷	۲	۶	۳	۴	۸	۱
۲	۱	۳	۹	۸	۴	۶	۵	۷
۶	۳	۱	۸	۲	۷	۵	۴	۹
۸	۲	۵	۴	۹	۶	۷	۱	۳
۹	۷	۴	۳	۱	۵	۸	۲	۶

حل جدول ۴۹۲۹

	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	خ	ی	م	■	ک	ا	ن	ب	س	چ	■	ی	ر	ب	ا
۲	ر	و	ا	ک	ت	■	ب	ک	ر	م	ت	ا	ط	ع	ق
۳	ک	ز	و	ی	■	ل	ا	و	ش	■	ه	س	ی	ا	ی
۴	ح	■	ق	ه	ی	ب	■	ب	ا	ذ	ب	■	ت	ل	ا
۵	ل	ی	ع	ا	م	س	ا	■	ر	ا	ی	د	■	ت	ن
۶	ق	ا	■	ن	ا	و	ل	ا	■	د	ب	ی	م	■	و
۷	ه	ق	ف	■	ن	ز	ب	ه	ک	ی	■	ل	ا	ف	س
۸	■	و	ر	ک	ی	■	ر	م	م	■	ه	م	ت	ت	■
۹	و	ت	ا	ن	■	ی	ز	ی	ر	ی	پ	■	م	و	د
۱۰	ا	■	ت	ی	ا	ک	■	ت	ک	ا	ر	ت	■	س	ی
۱۱	خ	م	■	ز	ی	ا	س	■	ش	ر	و	خ	و	ل	پ
۱۲	و	ن	م	■	م	ن	ر	ت	■	ا	ت	ف	ن	■	و
۱۳	ا	د	و	ه	ی	■	س	ر	ت	ن	■	ی	د	ب	ا
۱۴	س	ی	ی	ر	ل	ا	خ	ی	ش	■	ی	ف	ا	ل	ت
۱۵	ت	ل	ه	م	■	ه	ت	و	ت	ی	ب	■	ل	م	ر

سودوکو سخت ۳۹۲۶

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۲	۱		۳				۹
	۸				۵		۱	۲
	۷					۴		
			۱		۸			
۷			۳	۲	۹			۴
			۷		۶			
		۶					۳	
۹	۳		۵				۴	
۲				۶		۸	۵	

سودوکو ساده ۳۹۲۶

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۳				۴				
۷		۹		۳			۱	
			۷		۵	۲		۸
۵	۴	۸	۹					۲
		۷				۸		
۶					۴	۱	۹	۵
۹		۴	۶		۷			
	۷			۸		۴		۶
				۵				۹